

Møde om Projekt Forvaltning af Bramgæs i Guldborgsund Kommune
Rådhuset, Parkvej 37, Nykøbing Falster
Onsdag den 19. januar 2022, kl. 14.30-21.30

Eftermiddag:

For lodsejere, forpagtere, styringsgruppe og projektdeltagere.

Formålet er at diskutere hvordan en fremtidig forvaltning af bramgæs i området kan tilrettelægges, baseret på erfaringer fra forsøgene.

14.30 Velkomst og baggrund – AU

14.40 Kort gennemgang af hovedkonklusioner fra projektet - (AU, SEGES, Guldborgsund Kommune):

- Effekter af bortskræmning og regulering
- Roespild som aflastning
- Gåseskader på vinterhvede
- Lodsejere og jægers indstilling til gæs og samarbejde
- Strandengspleje

15.10 Hvordan kan en fremtidig bæredygtig forvaltning se ud? Samtænkning af hensyn til økonomi, rekreative interesser, gæssenes økologiske behov og lokalsamfundets interesser – AU

15.20 Gruppediskussioner (med kaffe): Synspunkter på - og ønsker til - fremtidig forvaltning; hvad er de centrale punkter/perspektiver Vildtforvaltningsrådet og myndigheder skal tage med sig fra mødet?

16.30 Fremlæggelser fra grupperne: Hvor er der fælles interesser, uoverensstemmelser og åbne spørgsmål?
Plan for fremlæggelser for myndigheder og Vildtforvaltningsrådet på aftenmødet| Forslag: en repræsentant for henholdsvis lodsejere, jægere og fugleinteresserede fremlægger.

17.30 Aftensmad – for deltagere, myndigheder og Vildtforvaltningsråd

Aften:

For deltagere plus Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen, Guldborgsund Kommune og Vildtforvaltningsrådets parter

Formålet er at præsentere erfaringer fra projektet og ønsker til fremtidig forvaltning for myndigheder og Vildtforvaltningsrådet og diskutere muligheder og perspektiver for en fremtidig forvaltning.

18.30 Velkomst til aftenmødet

Professor Jesper Madsen, Aarhus Universitet
Borgmester Simon Hansen, Guldborgsund Kommune

18.40 Præsentation af Vildtforvaltningsrådet ved formand Jan Eriksen

18.45 Spørgsmålene, hovedkonklusioner og forslag fra projektet

19.20 Lokale perspektiver på hvordan vi kommer videre

19.50 Gruppedrøftelser "Hvordan kommer vi videre? – Koordineret forvaltning, rammevilkår og organisering."

20.50 Opsamling på drøftelserne og næste skridt

21.30 Afslutning

Hvor startede vi i februar 2019?

Baggrund

Det lokale perspektiv:

- Afhjælpe eksisterende problemer for landbruget.
- Hvordan kan der skabes en effektiv forvaltning, hvor der ikke bare flyttes rundt på problemet?
- Hensyntagen til lokale interesser og værdier.

International forvaltningsplan i støbeskeen

Agreement on the Conservation of African-Eurasian
Migratory Waterbirds (AEWA)

DRAFT
AEWA International Single Species Management Plan
for the Barnacle Goose
(*Branta leucopsis*)

Russia/Germany & Netherlands population
East Greenland/Scotland & Ireland population
Svalbard/South-west Scotland population

Final draft, October 2018

- Fortsat bestandsvækst
- Stigende skader på landbrugsafgrøder
- Risiko for flytrafik

Ønske om kontrol af bestandsstørrelsen

Ingen jagttid, men mulighed for regulering for at løse lokalt problem (EU-direktiv)

For at bestandskontrol kan komme på tale er der krav om dokumentation for:

- Effekt af regulering
- Skaders omfang
- Sammenhæng mellem antal gæs og skaders omfang

Denne dokumentation er i øjeblikket mangelfuld

Hvorfor Guldborgsund Kommune?

Et nyt 'hotspot' for markskadeproblemet forårsaget af bramgæs

- Et hurtigt stigende antal bramgæs i vinterhalvåret
- Mange klager over skader forvoldt af især bramgæs
- Der bliver givet mange reguleringstilladelser i regionen
- En landbrugsmæssigt 'tung' region
- Vi manglede dokumentation for skader på vinterhvede

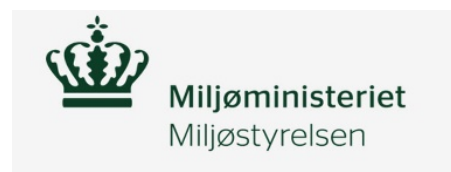
Integreret adaptiv forvaltning af bramgæs

Guldborgsund Kommune 2019-2021

Korte sammenfatninger fra projektet - januar 2022

Projektpartnere: Aarhus Universitet, SEGES, VKST, Danmarks Jægerforbund,
Guldborgsund Kommune

Projektet er støttet af:

Styringsgruppe: Naturstyrelsen, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Jægerforbund,
Guldborgsund Kommune, VKST, SEGES, AU

Indhold

- Effekter af skræmning af gæs og svaner
- Roespild som aflastning
- Markskader på vinterhvede som følge af græsning
- Kystnære enge som aflastning
- Samarbejde om en lokal forvaltning
- Ingredienser og hensyn i en fælles forvaltning (med 3 bilag)

Projektets formål, struktur og formidlingsprodukter kan findes på:

<https://projects.au.dk/da/can/integreret-forvaltning-bramgaes/>

Effekter af skræmning af gæs og svaner

Baggrund og spørgsmål

Der anvendes en række skræmmemetoder for at afværgе skader forvoldt af gæs og svaner på afgrøder, men deres effektivitet er dårligt dokumenteret. Regulering af bramgæs kan tages i brug, hvis andre metoder har vist sig utilstrækkelige. Vi har undersøgt effektiviteten af forskellige skræmmemetoder. Er regulering mere effektiv end andre metoder?

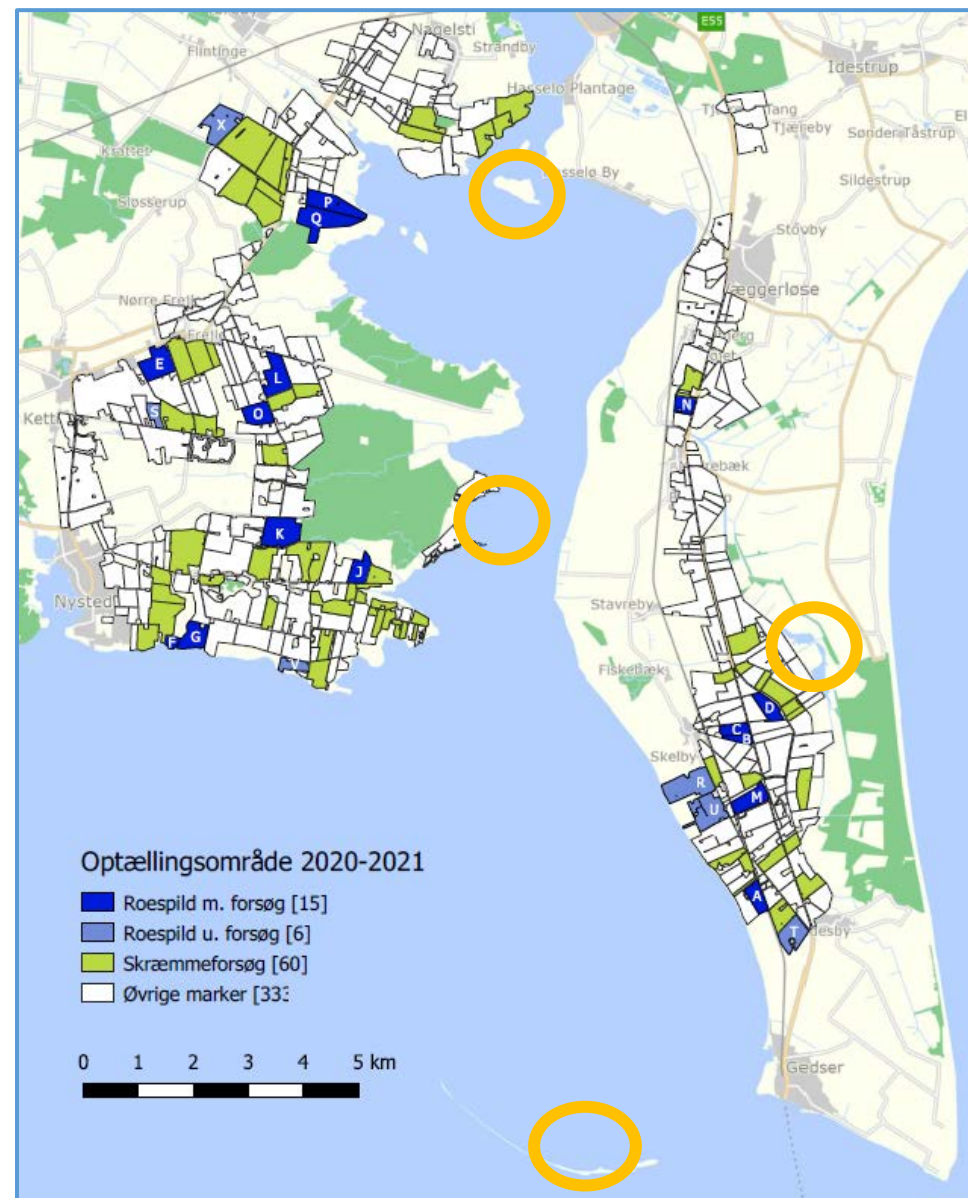
Bramgås
1,9kg
686 g roer/dag

Grågås
3,3kg
996 g roer/dag

Sangsvane
9,5kg
1981 g roer/dag

Effekter af skræmning af gæs og svaner

Baggrund og spørgsmål

Der anvendes en række skræmmemetoder for at afværge skader forvoldt af gæs og svaner på afgrøder, men deres effektivitet er dårligt dokumenteret. Regulering af bramgæs kan tages i brug, hvis andre metoder har vist sig utilstrækkelige. Vi har undersøgt effektiviteten af forskellige skræmmemetoder. Er regulering mere effektiv end andre metoder?

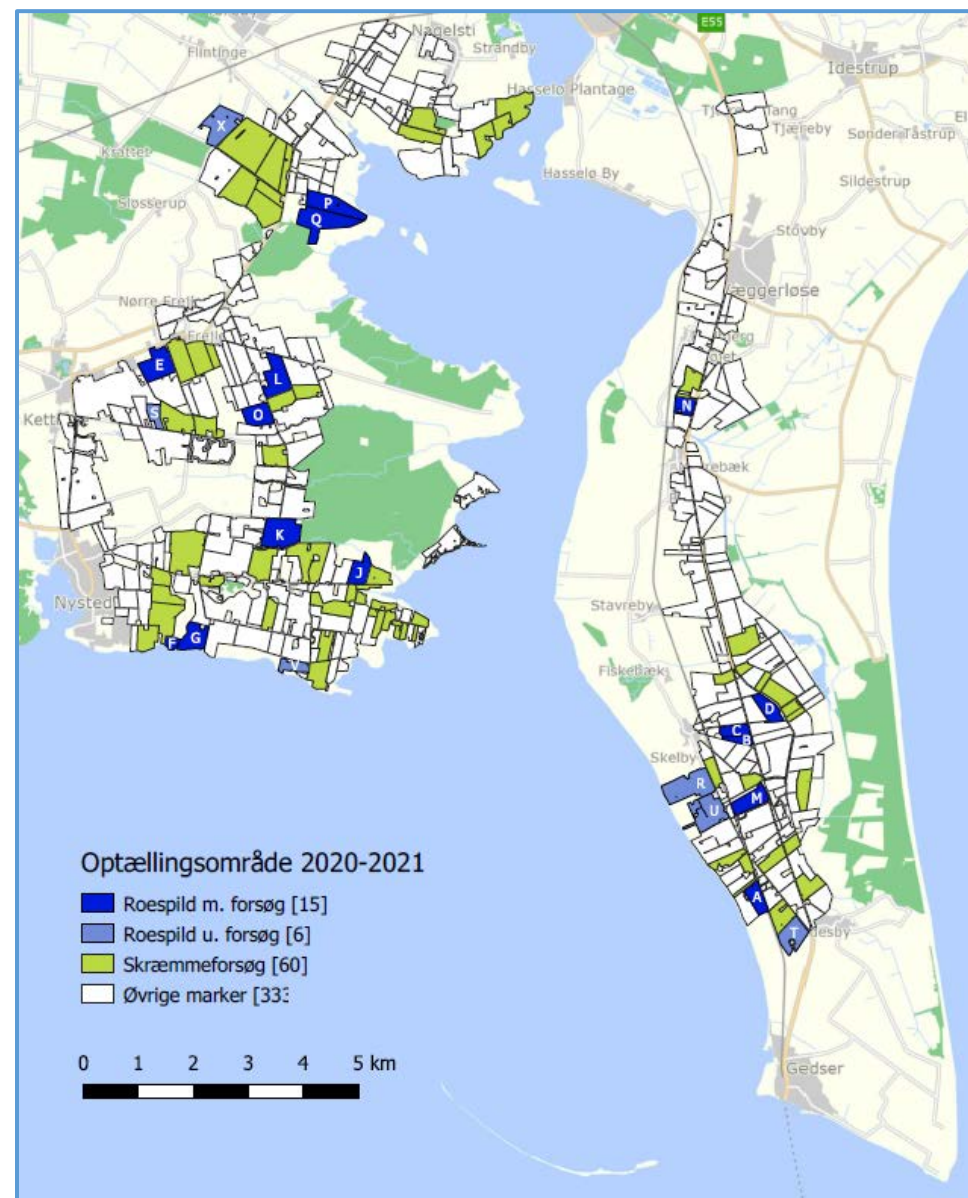
Metoder

Vi udførte forsøg med optrapning af bortskræmning på 61 vinterhvede- og vinterrapsmarker, med besøg to gange dagligt, oktober 2020 til maj 2021.

0. Ingen bortskræmning

Optrapning

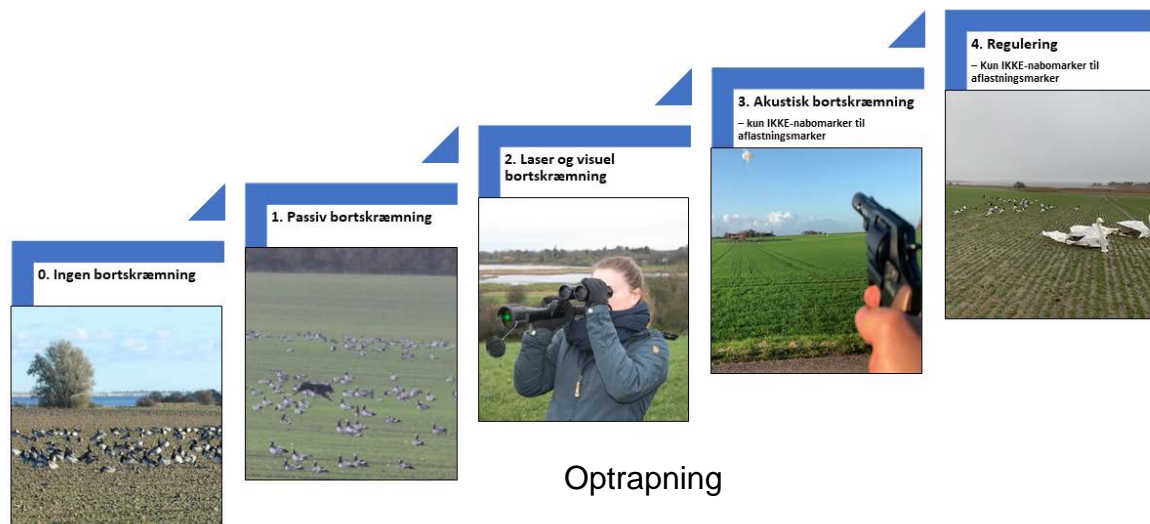
Effekter af skræmning af gæs og svaner

Baggrund og spørgsmål

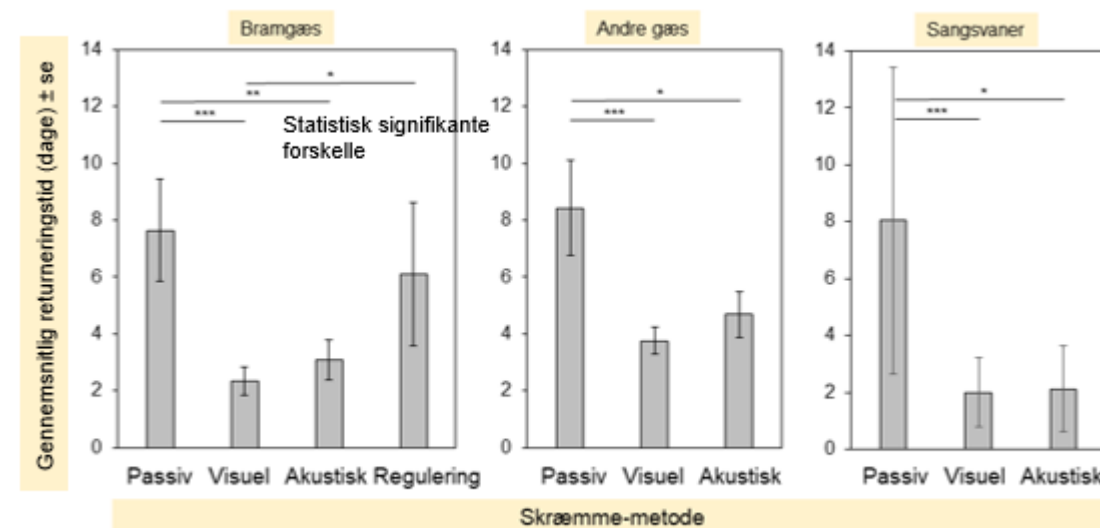
Der anvendes en række skræmmemetoder for at afværgе skader forvoldt af gæs og svaner på afgrøder, men deres effektivitet er dårligt dokumenteret. Regulering af bramgæs kan tages i brug, hvis andre metoder har vist sig utilstrækkelige. Vi har undersøgt effektiviteten af forskellige skræmmemetoder. Er regulering mere effektiv end andre metoder?

Metoder

Vi udførte forsøg med optrapning af bortskræmning på 61 vinterhvede- og vinterrapsmarker, med besøg to gange dagligt, oktober 2020 til maj 2021.

Hovedresultater

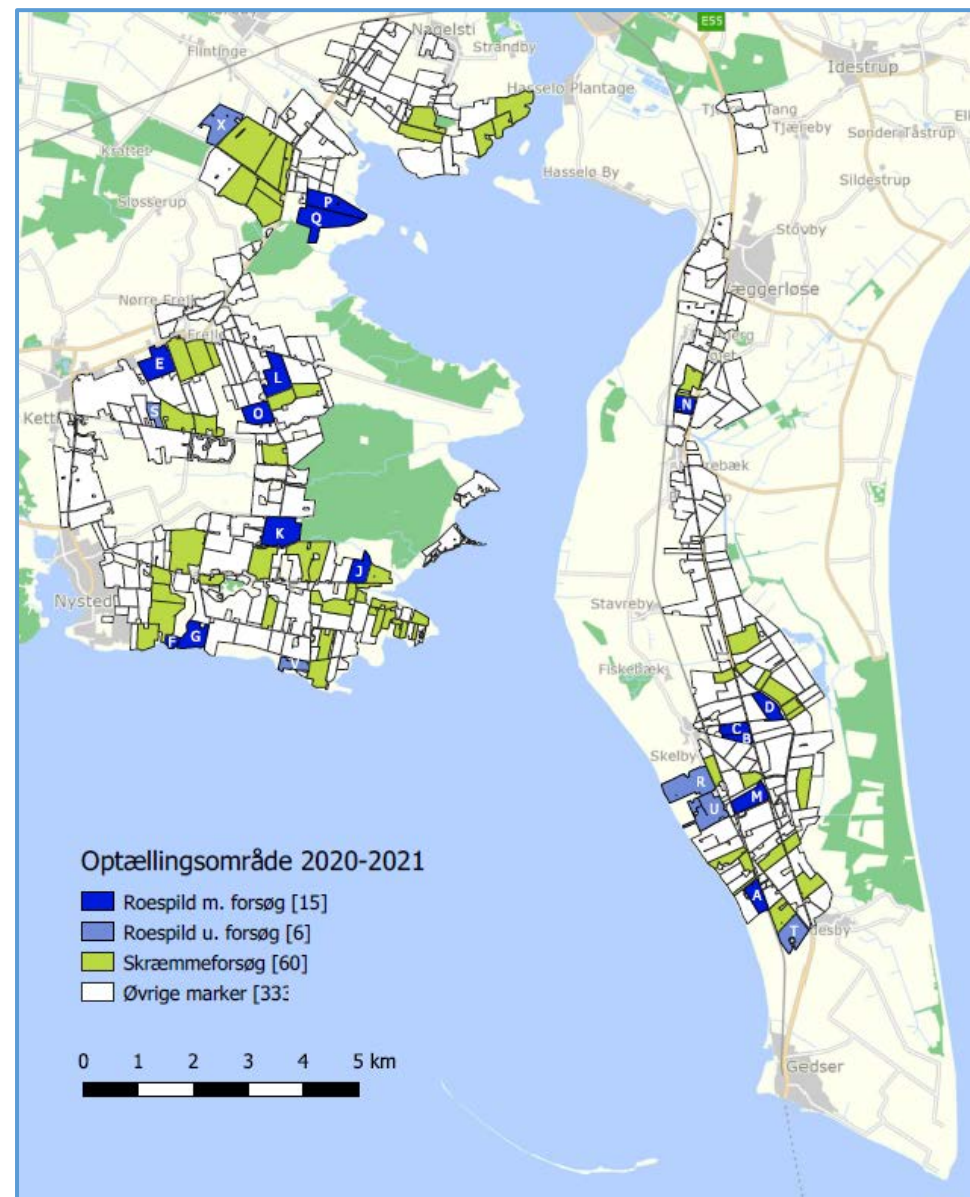
Konklusioner

- Effektivitet af passiv skræmning er størst på 'snævre' marker og hvor der anvendes høj tæthed af skræmmemidler
- Selv med to daglige patruljeringer af markerne indfandt gæs og svaner sig igen få dage efter skræmning, og ofte indfandt de sig inden for samme dag.
- Regulering havde en noget stærkere effekt end visuelle metoder. For at være effektiv skal regulerings-indsatsen være velorganiseret og vedholdende, selv om der opstår nogle dage uden nedlagte gæs.

Rospild som aflastning

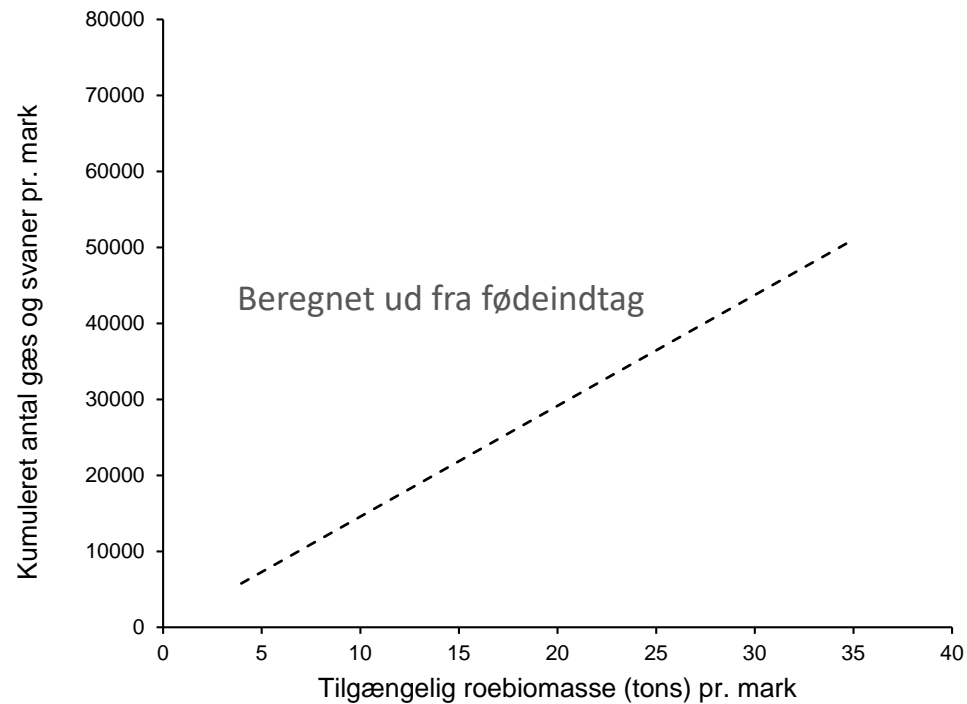
Baggrund og spørgsmål

På Lolland-Falster dyrkes sukkerroer, som tages op i det sene efterår. Det efterlader roerester, som er attraktiv føde for gæs og svaner. Traditionelt pløjes de fleste marker kort tid efter optagningen og mister derved deres værdi for fuglene. Kan landmændene udskyde pløjningen eller foretage harvning, som efterlader roespildet i overfladen? Og kan disse marker tage trykket af gæs og svaners fødesøgning på de sårbare vinterafgrøder?

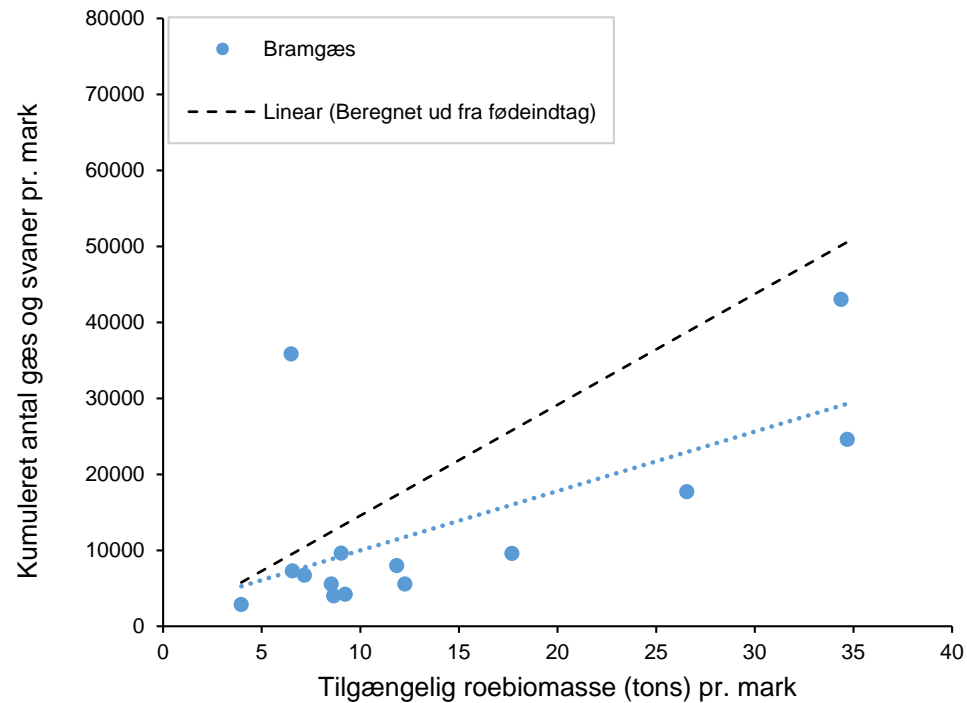
Hovedresultater

I gennemsnit lå der 134 g rospild pr. m² på jordoverfladen efter optagning eller dybdeharvning, men med stor variation mellem markerne (38-337 g pr. m²). Fra november til midten af januar tiltrak rospild omkring 60% af områdets bramgæs, 70% af de øvrige gæs og 80% af sangsvanerne. Især bramgæs indfandt sig ofte inden roeoptagerne havde forladt markerne. Bramgæs stod for 50% af konsumtionen. Gæs og svaner udnyttede stort set alt rospildet på overfladen. Efter midten af januar søgte de fleste tilbageværende bramgæs over på vinterafgrøder, frøgræs og enge, mens større gæs og sangsvaner forblev på rospildet i længere tid og udnyttede underjordisk roemateriale.

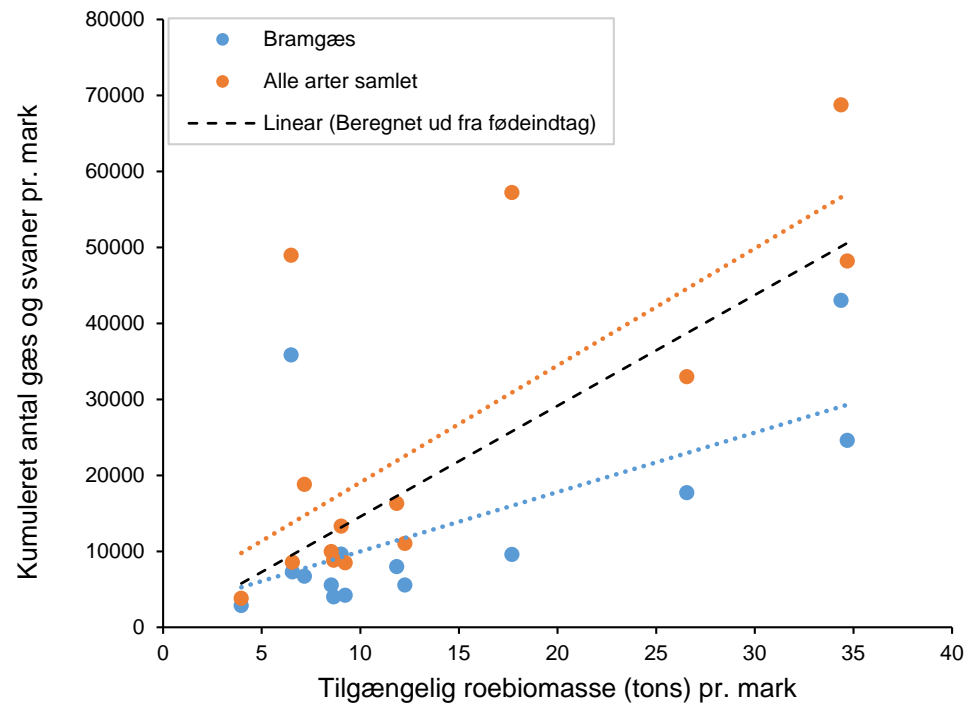
Hovedresultater

I gennemsnit lå der 134 g rospild pr. m² på jordoverfladen efter optagning eller dybdeharvning, men med stor variation mellem markerne (38-337 g pr. m²). Fra november til midten af januar tiltrak rospild omkring 60% af områdets bramgæs, 70% af de øvrige gæs og 80% af sangsvanerne. Især bramgæs indfandt sig ofte inden roeofterne havde forladt markerne. Bramgæs stod for 50% af konsumtionen. Gæs og svaner udnyttede stort set alt rospildet på overfladen. Efter midten af januar søgte de fleste tilbageværende bramgæs over på vinterafgrøder, frøgræs og enge, mens større gæs og sangsvaner forblev på rospildet i længere tid og udnyttede underjordisk roemateriale.

Hovedresultater

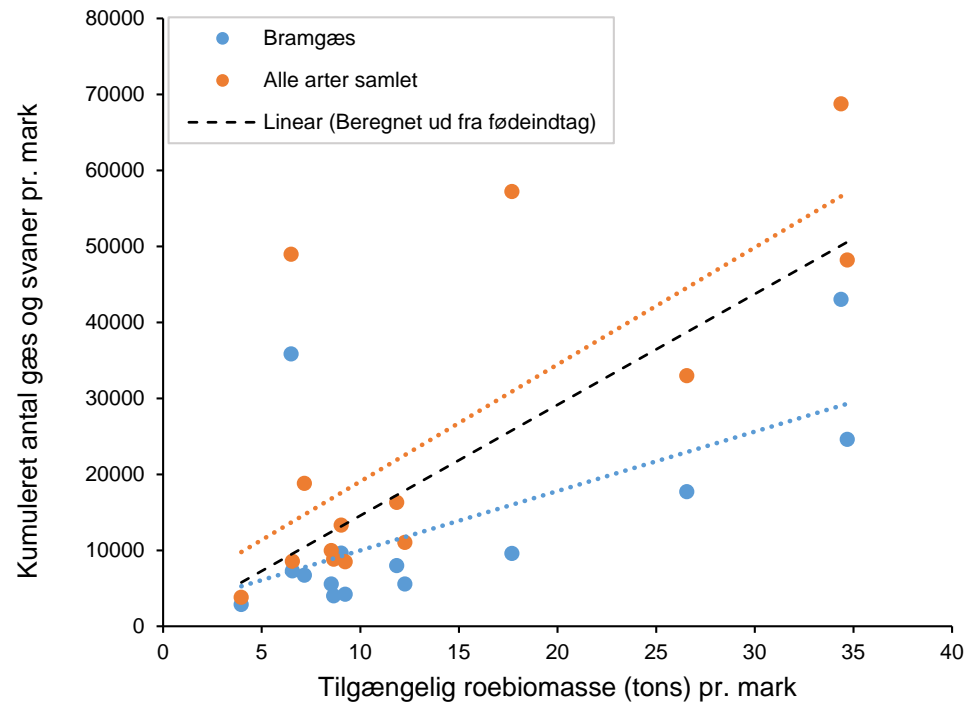
I gennemsnit lå der 134 g rospild pr. m² på jordoverfladen efter optagning eller dybdehævning, men med stor variation mellem markerne (38-337 g pr. m²). Fra november til midten af januar tiltrak rospild omkring 60% af områdets bramgæs, 70% af de øvrige gæs og 80% af sangsvanerne. Især bramgæs indfandt sig ofte inden roeptagerne havde forladt markerne. Bramgæs stod for 50% af konsumtionen. Gæs og svaner udnyttede stort set alt rospildet på overfladen. Efter midten af januar søgte de fleste tilbageværende bramgæs over på vinterafgrøder, frøgræs og enge, mens større gæs og sangsvaner forblev på rospildet i længere tid og udnyttede underjordisk roemateriale.

Rospild som aflastning

Hovedresultater

I gennemsnit lå der 134 g rospild pr. m² på jordoverfladen efter optagning eller dybdeharvning, men med stor variation mellem markerne (38-337 g pr. m²). Fra november til midten af januar tiltrak rospild omkring 60% af områdets bramgæs, 70% af de øvrige gæs og 80% af sangsvanerne. Især bramgæs indfandt sig ofte inden roeoptagerne havde forladt markerne. Bramgæs stod for 50% af konsumtionen. Gæs og svaner udnyttede stort set alt rospildet på overfladen. Efter midten af januar søgte de fleste tilbageværende bramgæs over på vinterafgrøder, frøgræs og enge, mens større gæs og sangsvaner forblev på rospildet i længere tid og udnyttede underjordisk roemateriale.

Konklusioner

- Rospild udgør en effektiv aflastning, som kan afbøde skader på vinterafgrøder i det sene efterår og vinter.
- Effekten kan strækkes ved at optage roer successivt i området.
- Nabomarker til rospild kan blive udsat for ekstra belastning fra bramgæs, og det kræver en intensiveret skræmmeindsats på disse marker, som ikke forstyrrer på aflastningsmarkerne.
- Der er behov for en alternativ fødekilde, hvis det skal forhindres, at gæssene gør skader på vinterafgrøder i sen vinteren, når rospildet er sluppet op.

Baggrund og spørgsmål

- Markskadeproblematikken er den oftest nævnte konflikt som følge af stigende gåsebestande.
- Her undersøgtes hvordan gæssenes græsning af vinterhvede påvirkede kerneudbyttet på marker i projektområdet, hvorpå der udførtes organiseret skræmning.

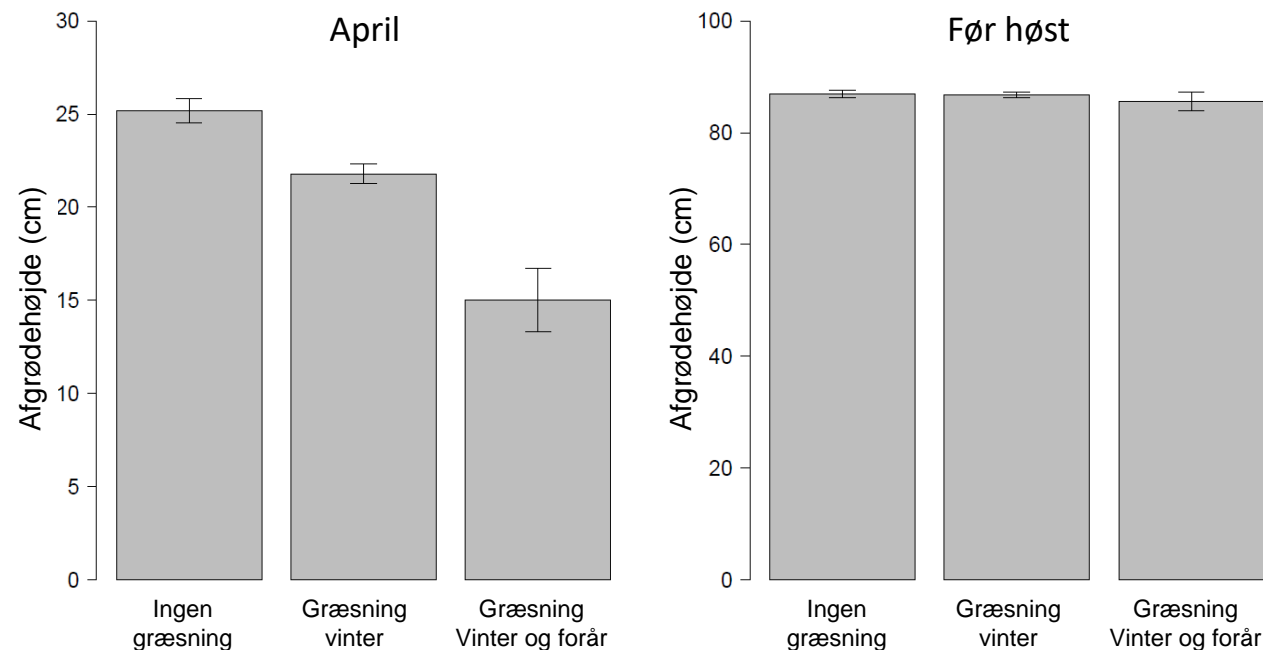
Metoder

- På tværs af projektområdet inkluderes 30 marker i 2021.
- En prøveflade per hektar (463 i alt).
- Måling af afgrødehøjde vinter, forår og før høst + vurdering af om feltet var blevet græsset (bidskader).
- Måling af udbytte ved indsamling af udbyttedata fra mejetærskere (udbyttekort eller noteret af maskinfører).
- Sammenligning af afgrødehøjder og udbytter i felter helt uden græsning, felter græsset om vinteren og felter græsset både vinter og forår.

Hovedresultater

- Afgrødehøjden var signifikant påvirket af gåsegræsning vinter og forår, men ikke på høsttidspunktet hvor hveden havde kompenseret.
- Udbyttet i felter græsset både vinter og forår (8 % af afgrødearealet) var 5 % lavere end i ikke-græssede felter.
- I felter kun græsset om vinteren (53 % af afgrødearealet) var der ingen signifikant effekt på udbyttet.

Baggrund og spørgsmål

- I et kontrolleret eksperimentelt forsøg undersøgte hvordan gæssenes græsning af vinterhvede påvirkede afgrødehøjde, kerneudbytte og proteinindhold på marker uden skræmning.

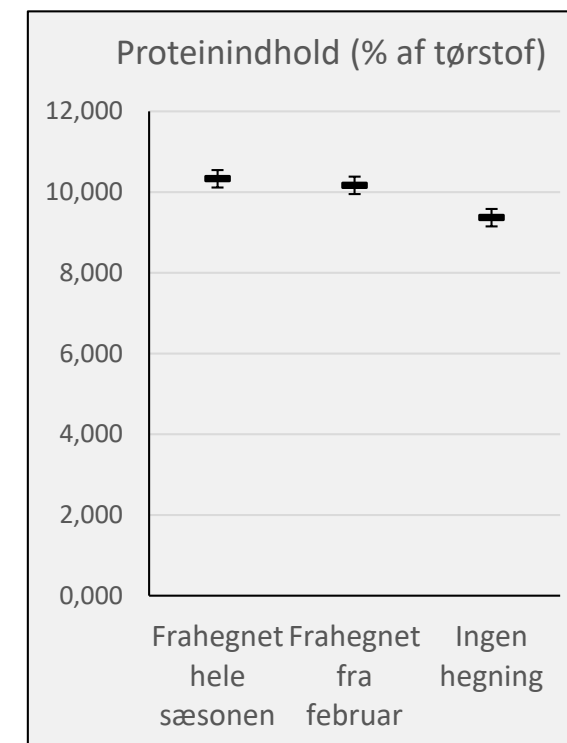
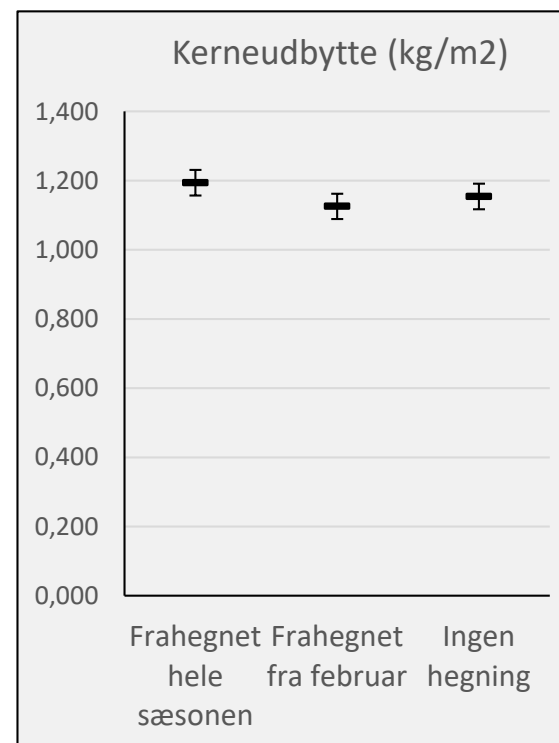
Metoder

- På 3 marker (Nordfalster) opsattes exclosures (frehegninger) i 2020 og 2021.
- 24 prøveflader per mark (8 uden hegning, 8 hegnet fra februar og frem og 8 hegnet hele vækstsæsonen).
- Måling af afgrødehøjde på månedlig basis gennem vækstsæsonen.
- Måling af udbytte og proteinindhold ved høst i hånden og efterfølgende analyse.
- Sammenligning af afgrødehøjde, udbytte og proteinindhold i felter uden hegning, felter frahegnet fra februar og felter hegnet hele sæsonen.

Hovedresultater

- Afgrødehøjden var signifikant påvirket af gåsegræsning frem til maj, men ikke på høsttidspunktet hvor hveden havde kompenseret.
- Udbyttet i felter uden hegning var 3 – 6 % lavere end i felter der var frahegnet.
- I felter helt uden hegning var proteinindholdet 9 % lavere end i felter med hegn.

Konklusioner

- De fleste vinterhvedemarker udsat for gåsegræsning oplever encifrede tabsrater i udbyttet.
- Græsningen har kun i særlige tilfælde (og ofte når den fortsætter ind i foråret) en stor negativ effekt.
- Forårsgræsning kan påvirke proteinindholdet i den høstede afgrøde.
- Den økonomiske omkostning forbundet med gåsegræsning i forsøgsområderne spænder fra 0 kr. til godt 1000 kr. pr ha, på de dele af marken som græsses af gæs.
- De præsenterede tal er gennemsnitsberegninger - nogle steder er skaden større og andre steder er den mindre.
- Vi kan ikke udelukke, at der i særlige tilfælde kan forekomme større skader end det her målte.
- Tallene dækker kun vinterhvede, som for mange markers vedkommende opnår en højde tidligt på foråret hvor den ikke længere er attraktiv for gæs. Vårsæd kan være mere udsat.

Baggrund og spørgsmål

Kystnære enge er den naturlige habitat til fødesøgning for bramgæs, men med den stigende bestand og et færre antal egnede enge er gæssene i høj grad søgt over på afgrødemarker. I foråret 2019 viste springer af GPS-mærkede bramgæs på Lolland-Falster, at gæssene benytter afgrødemarker, men foretrækker engene om foråret. I dag er mange engarealer imidlertid tilgroede pga. manglende afgræsning og derfor ikke attraktive for gæs. Hvad er årsagen, og kan der genindføres en pleje, som gavner både gæs og biodiversitet generelt, og som giver aflastning i forhold til markskader?

Metoder

For at undersøge potentialet for gæs på engene foretog vi i maj-juni 2020 en kortlægning og vurdering af tilstanden af engene (græsning versus forskellige grader af tilgroning) i den sydlige del af Guldborgsund Kommune. Endvidere udførte vi interviews med et udvalg af lodsejere, som ejede engarealer, for at få en vurdering af årsagerne til den manglende afgræsning og deres syn på mulighederne for at ændre situationen. Det førte frem til en workshop i november 2020 med udvalgte lodsejere, myndigheder, dyreholdere m.fl. for at diskutere mulighederne for pleje af engene med henblik på at gøre dem mere attraktive for gæs og gavne biodiversiteten.

Eksempler på afgræsset og tilgroet eng ved Guldborgsund, juni 2020

© Jesper Pedersen

© Jesper Pedersen

Hovedresultater

Kortlægningen omfattede i alt 990 ha strandegne og ferske enge, som alle var omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3, og hovedparten af arealerne var beliggende i Natura 2000-områder. Kun omkring halvdelen af arealerne var kortgræssede og egnede for gæs, og flere store sammenhængende arealer var tilgroede pga. manglende græsning eller høslæt.

Blandt årsagerne til manglende afgræsning nævnte flere lodsejere, at der manglede et økonomisk incitament for at lade deres strandenge afgræsse. Myndighedernes lovkrav og sanktioner i forbindelse med gældende tilskudsordninger for afgræsning opfattedes også som en barriere. Andre udfordringer inkluderede strandengenes hydrologi, sumphuller i engene, næringsfattighed, dårlige vejforhold, usikker drikkevandsforsyning, transport af dyr, hegning og tilsyn. Workshopen viste dog, at der er mulighed for at skabe en bæredygtig økonomi, såfremt der hjemtages tilskud og etableres større sammenhængende græsningsfolde. Udfoldelsen kan optimeres ved et samarbejde mellem lodsejere, dyreholdere og myndigheder. Dog skal der skaffes finansiering til en forudgående rydning af høj vegetation.

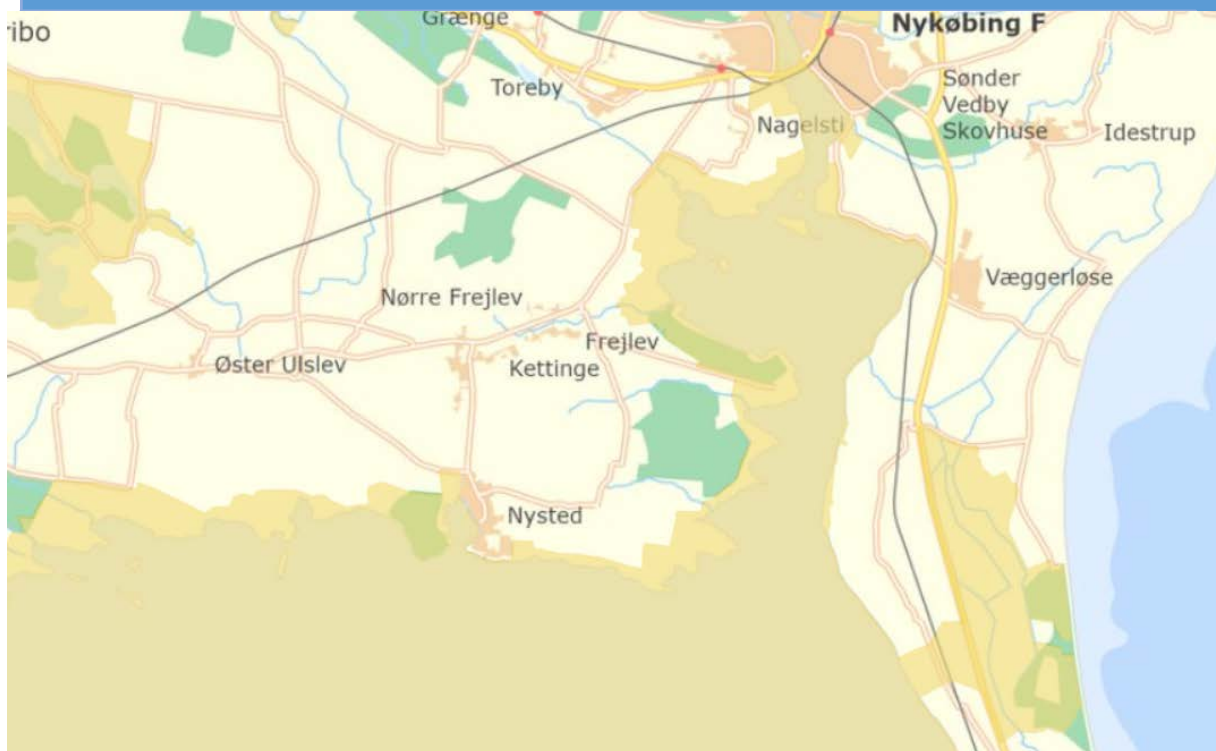

© Palle Sørensen

Undersøgelsen viste, at der er et økonomisk incitament for at lade engene afgræsse. Hvis pleje af engene kan optimeres, så de både er attraktive for gæs og den øvrige biodiversitet, vil der være en stor gevinst for både naturindholdet og i forhold til at afværge skader forvoldt af gæs på landbrugsarealer om foråret.

Med økonomisk støtte fra 15. Juni Fonden har Guldborgsund Kommune i efteråret 2021 igangsat rydning af en række større engarealer, og der følges op med hegning og afgræsning med husdyr i 2022.

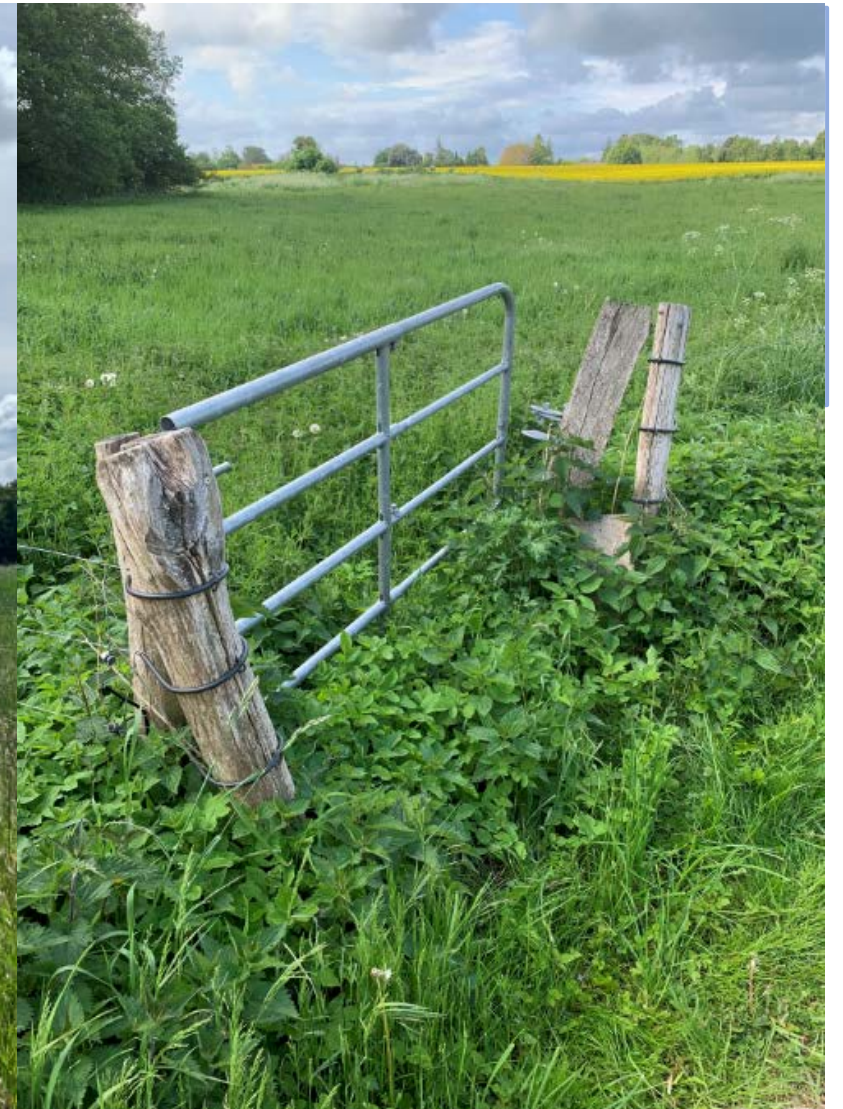
TEORI CONTRA PRAKSIS

NATURA 2000 HANDLEPLANER

Kystnære enge som aflastning

Kystnære enge som aflastning

Samarbejde om en lokal forvaltning

Baggrund og spørgsmål

En forudsætning for en bæredygtig bramgåsforvaltning, hvor gæssene ikke blot 'skubbes rundt' mellem forskellige lodsejere, er samarbejde. Et element i projektet har derfor været at undersøge 1) hvordan lodsejere og jægere oplever udfordringerne omkring bramgæs, og 2) hvor stor interessen er for at indgå i et forvaltningssamarbejde.

Metoder

Som supplement til de afholdte fælles projektmøder gennemførte vi en række interviews med lodsejere og jægere. Formålet med møderne og med interviewene var bl.a. at blive klogere på, hvilke udfordringer og åbninger, der er forbundet med en forvaltning af bramgæs i området, på tværs af skel. I alt blev 12 interviews gennemført med henholdsvis lodsejere og jægere. Interviewene indbefattede lodsejere og jægere fra både Lolland og Falster. Blandt de interviewede lodsejere deltog både større og mindre lodsejere, og blandt de interviewede jægere deltog både lokale og ikke-lokale. Det centrale hovedspørgsmål for interviewundersøgelsen var "Hvilke faktorer er hæmmende og befordrende for en sådan fælles forvaltning?" For at belyse dette var følgende underspørgsmål styrende for interviewarbejdet

1. Hvordan forstår/italesætter respondenterne problemstillingen, og
2. Hvordan forstår/italesætter de mulige løsninger.

© Cathrine Schrøder

Hovedresultater

- Lodsejere og jægere er enige om, at bramgæssene skaber problemer for lodsejere, når store flokke fouragerer på deres marker.
- Lodsejere og jægere er bekymrede for gæssenes påvirkning af den øvrige natur.
- Der er blandt lodsejere og blandt jægere forskellige opfattelser af problemets omfang og hvor længe bramgæssene har udgjort et problem.
- Lodsejerne har forsøgt sig med forskellige løsninger og skræmmemetoder, som periodevis har en vis effekt.
- Tiltroen til at reguleringshold kan løse problemet er begrænset blandt de interviewede lodsejere.
- Der er både et økonomisk og socialt afhængighedsforhold mellem lodsejere og jægere, som gør det vanskeligt at adskille jagtlejere og reguleringsjægere på samme arealer.
- Lodsejerne anerkender, at der skal en koordineret indsats til for at løse problemet.
- Jægerne udtrykker en vilje til at indgå i et samarbejde, men også en bekymring for, at en reguleringsindsats vil forringe den jagtlige værdi.

Selvom deltagerne oplever problemerne forskelligt er der bred enighed om, at bramgæssene udgør en fælles udfordring. Der er desuden enighed om behovet for at samarbejde for at nå i mål med fungerende løsninger, og om at en fælles forvaltningsindsats skal understøttes af information og viden. Der er ringe tiltro til at reguleringshold kan løse problemerne. Der er blandt jægerne et ønske om at blive inkluderet i samarbejdet, samt en bekymring for at den jagtlige værdi forringes. Det sidste vil potentielt kunne påvirke jagtlejepriserne negativt.

Vi har som en del af projektet undersøgt:

1. hvordan lodsejere og jægere oplever udfordringerne omkring bramgæs, og
2. hvor stor interessen er for at indgå i et forvaltningssamarbejde.

Hvad er der enighed om?

- Lodsejere og jægere er enige om, at bramgæssene skaber problemer for lodsejere, når store flokke fouragerer på deres marker.
- Samarbejde om forvaltningen er nødvendigt
- Lodsejerne har forsøgt sig med forskellige løsninger og skræmmemetoder, som periodevis har en vis effekt.
- Lodsejerne anerkender, at der skal en koordineret indsats til for at løse problemet.
- Jægerne udtrykker en vilje til at indgå i et samarbejde, men også en bekymring for, at en reguleringsindsats vil forringe den jagtlige værdi.

Udfordringer og bekymringer:

- Lodsejere og jægere er bekymrede for gæssenes påvirkning af den øvrige natur.
- Der er blandt lodsejere og blandt jægere forskellige opfattelser af problemets omfang og hvor længe bramgæssene har udgjort et problem.
- Tiltroen til at reguleringshold kan løse problemet er begrænset blandt de interviewede lodsejere.
- Der er både et økonomisk og socialt afhængighedsforhold mellem lodsejere og jægere, som gør det vanskeligt at adskille jagtlejere og reguleringsjægere på samme arealer.
- Der er behov for afklaring af rammerne for en fælles forvaltning – ift. vildtskadebekendtgørelsen og udformning af jagtleje-kontrakter
- Jægerne udtrykker en vilje til at indgå i et samarbejde, men også en bekymring for, at en reguleringsindsats vil forringe den jagtlige værdi. Behov for nye former for samarbejde og jagtlejeaftaler.
- Tab i jagtlige værdi må enten kompenseres eller føre til at jagten opgives.

Sammenfatning:

- Der er bred enighed om, at bramgæssene udgør en aktuel og fælles udfordring, særligt for lodsejerne.
- Der er forskellige relationer mellem jægere og lodsejere, ligesom der kan være sammenfald (både jæger og lodsejer).
- Der er behov for samarbejde mellem lodsejere, jægere og på tværs af skel, for at nå i mål med en bæredygtig løsning på problematikken.
- En fælles, bæredygtig forvaltningsindsats skal understøttes af god kommunikation, afklaring af rammer, inddragelse og løbende tilgang til relevante informationer og viden.
- Der er overordnet set en vilje til samarbejde, men samtidig tvivl på, om det er realistisk at opnå.
- Flere igangsatte initiativer mellem jægere og mellem jægere og lodsejere.

Ingredienser og hensyn i en fælles forvaltning (1)

Baggrund og spørgsmål

At udvikle en fælles lokal forvaltning af bramgæs i Guldborgsund Kommune indebærer økonomiske, rekreative, sociale og dyreetiske overvejelser, som forudsætter, at aktørerne i fællesskab drøfter og beslutter, hvad man vil opnå og hvordan - inden for de givne rammer. Vi skitserer her nogle af de elementer der indgår. I forhold til de rent landbrugsøkonomiske overvejelser tager vi afsæt i to hovedscenarier: en fortsættelse uden et samarbejde og en fortsættelse med et samarbejde. For disse to scenarier har vi lavet et overslag over omkostninger i form af skader på vinterhvede og skræmmeindsats. Efterfølgende fremhæver vi nogle af betydende faktorer, som ligger ud over det rent landbrugsøkonomiske.

Landbrugsøkonomiske overvejelser

Scenarie 1: Fortsættelse uden samarbejde

Den individuelle og ukoordinerede bortskræmning og regulering, uden brug af aflastningsmarker, vurderes at være utilstrækkelig til effektivt at afværge skader. Vi antager, at skræmmeindsatsen ikke forhindrer gæssenes anvendelse af vinterhvedemarkerne. I givet fald var skadesomfanget sandsynligvis sammenligneligt med markskaderne målt på det nordlige Falster i 2019-20 og 2020-21. I overslaget over de økonomiske omkostninger har vi taget udgangspunkt i det område, som var udlagt til projektområde i 2020-21. Den individuelle og ukoordinerede skræmmeindsats og omkostninger forbundet hermed før forsøgene er vurderet ud fra interviews med landmænd.

Skadesomfang (kr):	315.604	979 kr pr. ha
Omkostninger til skræmning (kr):	510.265	
I alt (kr):	825.869	

Scenarie 2: Samarbejde

For forsøgsåret 2020-21 foreligger data på omkostninger forbundet med skader på vinterhvede og til bortskræmninger inden for forsøgsområdet. Vi har foretaget vurdering af skadesomfang baseret på feltmålinger samt overslag over, hvor stor en andel af arealet af vinterhvede, der var belastet af bramgæs. Skræmmeindsatsen var systematiseret, primært udført af AU-medarbejdere.

Skadesomfang (kr):	17.187	330 kr pr. ha
Omkostninger til skræmning (kr):	260.854	
I alt (kr):	278.041	

I 2020-21 var der udlagt aflastningsmarker med roespild, som tog trykket af belastningen på vinterhveden om efteråret og den første halvdel af vinteren. Havde disse ikke været etableret, må skadesomfanget formodes at have været højere.

Vi har ikke grundlag for at kvantificere omkostninger forbundet med tabt jagtleje ved etablering af aflastningsmarker og en mere koordineret skræmning, men det må formodes at have indebåret en omkostning på nogle ejendomme.

I de to grundscenarier har vi ikke taget højde for ekstreme skader på bestemte marker eller i enkelte år, hvilket vil trække omkostningerne op. Endvidere foreligger der ikke data til dokumentation af skadesomfanget på andre afgrøder som frøgræs, vinterraps eller vårsæd.

Ingredienser og hensyn i en fælles forvaltning (2)

Rekreative, dyreetiske og sociale overvejelser

Rekreative og iboende værdier:

Gæs er ikke blot en omkostning men også et samfundsmæssigt fælles gode, både rekreativt (jagt og naturoplevelser) og økologisk. Hvis gæs og svaner ensidigt skræmmes fra landbrugsarealerne, vil det reducere de fælles goder, fordi fuglene bliver forskræmte, sværere at iagttage og jage og muligvis fortrækker fra området. Etablering af aflastningsmarker (roespild og enge) kan medvirke til at øge oplevelsesmulighederne, fordi fuglene kan forventes at blive mere tillidsfulde. Omvendt kan forstyrrelsesfrie aflastningsmarker medføre forringede jagtmuligheder.

Dyreetiske hensyn:

Ensidige bortskræmninger vil forøge fuglenes flugtafstande, stressniveau og energetiske omkostninger. Dette er i modstrid med de dyreetiske værdier, der ligger til grund for Lov om Jagt og Vildtforvaltning og EU's Fuglebeskyttelsesdirektiv. Hvis aflastningsområder bliver tilrettelagt med øje for gæs og svaners adfærd, fødebehov og tolerancer over for menneskelig aktivitet kan de sikre, at fuglene lokalt kan få dækket deres økologiske og adfærdsmæssige behov.

Sociale værdier:

En fælles forvaltning medvirker til en styrkelse af lokalt sammenhold og engagement, samt til en myndiggørelse af aktørerne i forvaltningen af gæs. Ved at integrere forvaltningen af markskadeproblematikken med rekreative og dyreetiske hensyn, samt pleje og beskyttelse af strandenge og ferske enge, vil engagementet kunne breddes ud og omfatte en større del af befolkningen.

Konklusioner

Landmændene har tidligere anvendt betragtelige ressourcer i form af tid og penge på at begrænse markskader forårsaget af gæs og svaner. Dette med en begrænset effekt.

I forsøgsåret 2020-21 udførte AU forsøg med en systematisk bortskræmning, som sammen med aflastningsarealer tog trykket af belastningen af afgrødemarker. Det vurderes at en koordineret bortskræmning kombineret med aflastningsarealer, hvor fuglene kan fouragere i fred, vil minimere det samlede skadesniveau og opveje de omkostninger, landmændene førhen brugte på skræmning. Det indikerer derfor, at det er muligt at organisere en omkostningseffektiv fælles forvaltning.

En fælles forvaltning forudsætter, at rekreative, sociale og dyreetiske hensyn inkluderes med henblik på at sikre en både lokal og national opbakning og legitimitet. Herved kan der også opdyrkes samfundsøkonomiske gevinster forbundet med gæs, for eksempel gennem afsætning af gåsekød til folkekøkkener og plejehjem (som afprøvet af Danmarks Jægerforbund i et projekt i 2019-2020) og gåseturisme.

Grupper eftermiddag og aften

	Gruppe 1		Gruppe 2		Gruppe 3
Deltagere	Iben Hove Sørensen		Christian Clausen		Lene Midtgaard
	Poul Schreiner Hansen		Thomas Due		Søren Krighaar
	Jørn Dalby		Lars Hvidtfeldt		Ulrik Pyndt
	Jens Erik Pedersen		Jesper Løje		Bo Kayser
	Flemming Lind		Simon Munk		Alex Schmidt Hansen
	Thyge Andersen		Steen B.Hansen		Jørgen Lang
	Steffen Brøgger Jensen		Palle Sørensen		Henrik Ringo
	Johnny Madsen				Karen-Marie Vinther-Larsen
VFR	Knud Flensted, DOF		Jan Eriksen, formand		Claus Lind Christensen, DJ
Myndigheder	Lars Richter Nielsen, NST		Anita Pedersen, Guldborgsund		NN MST
			Anders Jensen, MST		
Facilitatorer	Kevin K. Clausen		Hans Peter Hansen		Jesper Madsen
	Cathrine S. Dethlefsen		Jesper Pedersen		